

Vergaderjaar 2022–2023

27 925

Bestrijding internationaal terrorisme

AI

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN, DE MINISTER VAN DEFENSIE EN DE MINISTER VOOR BUITENLANDSE HANDEL EN ONTWIKKELINGSSAMENWERKING

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 28 oktober 2022

In overeenstemming met artikel 100 van de Grondwet, en met verwijzing naar de voorgaande artikel 100-brieven en voortgangsrapportages (Tweede Kamerstuk 27 925, nr. 612, d.d. 18 oktober 2019, nr. 755 d.d. 20 november 2020, nr. 785 d.d. 19 mei 2021 en nr. 911 d.d. 18 mei 2022), informeren wij u hierbij, mede namens de Minister van Justitie en Veiligheid, over de verlenging van de Nederlandse inzet in het kader van de strijd tegen ISIS en de brede veiligheidsinzet in Irak tot en met 31 december 2023.

Essentie

Het kabinet constateert dat een veiliger en stabielere Irak – in de kern van een zeer instabiele regio, aan de rand van Europa – van strategisch belang blijft voor Nederland. Zoals beschreven in de Kamerbrief «Voortgangsrapportage over de Nederlandse bijdrage aan de anti-ISIS-coalitie en brede veiligheidsinzet in Irak» (d.d. 18 mei 2022, Tweede Kamerstuk 27 925, nr. 911) kampt Irak nog altijd met een groot aantal uitdagingen dat duurzame ontwikkeling in de weg staat. Zo gaat het land gebukt onder onveiligheid, langdurige ontheemding, een gefragmenteerde veiligheidssector, geen overheidsmonopolie op geweld, gebrek aan sociale cohesie, een ineffectief overheidsbestuur in een politiek systeem dat continu onder druk staat, corruptie, cliëntisme en te weinig economisch perspectief. Daarnaast zijn de geopolitieke ontwikkelingen in de regio bepalend voor de situatie in Irak.

De Nederlandse inzet in Irak heeft als doelstelling het bestendigen van behaalde resultaten in de strijd tegen ISIS en het versterken van de Iraakse veiligheidssector, in het kader van de bevordering van de internationale rechtsorde. Vanwege hogergenoemde context behoeft de Nederlandse inzet uithoudingsvermogen alsook een realistisch ambitieniveau. Het – gezamenlijk met de internationale gemeenschap – leveren

van een geïntegreerde bijdrage aan het meer beheersbaar houden van factoren die van invloed zijn op de fragiele balans in Irak is al een resultaat op zich.

Waar de inzet van de internationale gemeenschap de afgelopen jaren met name gericht was op het verslaan van ISIS via *Operation Inherent Resolve* (OIR) van de anti-ISIS-coalitie, en de ontwikkelingsinzet op acute stabilisatie, wederopbouw en humanitaire hulp, is inmiddels een verschuiving ingezet van stabilisatie naar preventie van hernieuwde (gewapende) escalatie en de versterking van de Iraakse veiligheidssector. Binnen deze inzet zet Nederland in op het versterken van Iraaks eigenaarschap en behoudt het kabinet specifieke aandacht voor kwetsbare en gemarginaliseerde groepen. De militaire presentie richt zich in overeenstemming daarmee meer op een adviserende rol. De geïntegreerde benadering, waarbij diplomatieke, militaire en OS-middelen worden ingezet, wordt voortgezet.

Zoals omschreven in de Kamerbrief «Samenhangende Nederlandse inzet in het kader van de collectieve verdediging en in missies en operaties ter bevordering van de internationale rechtsorde 2022–2025» (d.d. 17 juni 2022, Tweede Kamerstuk 29 521, nr. 446), hierna Samenhangbrief, leidt bovenstaande in de komende periode tot bijstelling van het zwaartepunt van de Nederlandse militaire inzet in de verschillende missies in Irak. De volgende stap in de strijd tegen ISIS – en het zoveel mogelijk verduurzamen van de resultaten daarvan – is advisering van de Iraakse veiligheidsinstituten op institutioneel niveau, zowel militair als civiel, via de NAVO Missie in Irak (NMI). Hiertoe zijn alle voorbereidingen gestart. De noodzaak van *redeployment* van de *force protection*-eenheid vanuit OIR en de afstemming met NAVO en individuele bondgenoten om die bijstelling te bewerkstelligen, nopen tot een gefaseerde aanpak. In 2023 zal de eerste aanzet tot deze transitie van de Nederlandse inzet in Irak worden gegeven.

In het licht van bovenstaande en op basis van de geleerde lessen uit Afghanistan realiseert het kabinet zich dat concrete resultaten bij (institutionele) advisering, nog meer dan bij militaire campagnes, moeilijk te meten zijn. Een afnemende betrokkenheid in Irak vindt het kabinet in deze fase echter niet verstandig; afzijdigheid kan ten koste gaan van de geboekte resultaten in de strijd tegen ISIS. Daarnaast zou Nederland invloed verliezen op het beheersbaar houden van een fragiele stabiliteit aan de Europese grenzen.

Het kabinet heeft besloten de Nederlandse personele bijdrage aan de anti-ISIS-coalitie en de veiligheidsinzet in Irak in 2023 met een aantal accentverschuivingen technisch te verlengen:

- i. Anti-ISIS-coalitie (OIR): Nederland blijft bijdragen aan OIR, maar zal die bijdrage in 2023 afbouwen ten behoeve van mogelijke latere inzet in NMI.
- ii. NAVO Missie in Irak (NMI): Nederland continueert de bijdrage aan NMI door maximaal 20 militairen en civiele experts te leveren. Tevens levert Nederland ook in 2023 weer de hoogste civiele vertegenwoordiger van de missie: de *Senior Civilian*.
- iii. EU Adviesmissie Irak (EUAM): Nederland draagt in 2023 bij aan de EUAM met maximaal 5 adviseurs, waaronder de *Deputy Head of Mission*.
- iv. Hervorming van de Koerdische veiligheidssector: Nederland blijft de capaciteitsopbouw op institutioneel niveau van de veiligheidssector in de Koerdische Autonome Regio (KAR) ondersteunen.

Eerder ontving de Tweede Kamer een kennisgevingsbrief (d.d. 17 juni 2022, Tweede Kamerstuk 29 521, nr. 447) inzake het onderzoek naar de wenselijkheid en mogelijkheid van een militaire bijdrage aan NMI. Het kabinet zal de uitkomst van dit onderzoek uiterlijk voor het zomerreces van 2023 met de Tweede Kamer delen. In het geval van een positief besluit zult u hierover worden geïnformeerd middels een artikel 100-brief, waarin ook specifieke aandacht zal worden besteed aan het thema burgerslachtoffers (conform het «Stappenplan burgerslachtoffers», Tweede Kamerstuk 29 521, nr. 442).

Gronden

De gronden voor deelname aan de strijd tegen ISIS zoals beschreven in de artikel 100-brieven van 11 september 2017 (Tweede Kamerstuk 27 925, nr. 612), 14 september 2018 (Tweede Kamerstuk 27 925, nr. 637), 18 oktober 2019 (Tweede Kamerstuk 27 925, nr. 662) en 5 november 2021 (Tweede Kamerstuk 27 925, nr. 868) zijn nog van toepassing. Ondanks de territoriale overwinning op ISIS, is de terreurgroep nog altijd actief in Irak en Syrië. De Nederlandse inzet blijft erop gericht om in het kader van de bevordering van de internationale rechtsorde de behaalde resultaten in de strijd tegen ISIS te bestendigen en de Iraakse veiligheidssector te professionaliseren en te verzelfstandigen. Een professionele en effectieve Iraakse veiligheidssector draagt bij aan de binnenlandse veiligheid en stabiliteit van Irak en aan de stabiliteit in de regio. Dit dient ook de Europese en Nederlandse veiligheidsbelangen, zoals het tegengaan van terrorisme en irreguliere migratiestromen. Zodoende tracht het kabinet ook in 2023 op gepaste wijze bij te dragen aan het beperken c.q. beheersbaar houden van spanningen in de regio, de bescherming van de Iraakse burgerbevolking en tegelijkertijd de eigen veiligheidsbelangen.

Politieke aspecten

Politieke ontwikkelingen

Na de parlementsverkiezingen van oktober 2021 verkeerde Irak lange tijd in een politieke impasse. De afgelopen maanden liepen de spanningen sterk op tussen de rivaliserende politieke sjiitische allianties, met enerzijds de nationalistisch-sjiitische politicus Muqtada al-Sadr en anderzijds het meer pro-Iraanse *Shia Coordination Framework* (SCF).

Uiteenlopende visies over wie de nieuwe president en premier moeten worden, verschillende (politiek gemotiveerde) juridische uitspraken door de *Federal Supreme Court* en beschuldigingen over obstructie tussen de partijen – die beschikken over eigen milities – deden de spanningen in Irak in de afgelopen maanden hoog oplopen. Door de politieke impasse van de afgelopen maanden is er geen begroting voor 2022 en worden noodzakelijke hervormingen – te midden van inflatie, voedselcrises en droogte – steeds uitgesteld.

Op 13 oktober jl. werd de impasse in de Iraakse regeringsformatie doorbroken met de verkiezing van de Koerdische politicus Abdullatif Rashid als nieuwe president. Hij versloeg uittreidend president Salih. President Rashid wees vervolgens het SCF aan als grootste sjiitische blok in het parlement, dat de leider van de Eufraatbeweging Mohammed al-Sudani naar voren schoof als premierskandidaat. Al-Sudani heeft de taak gekregen om binnen 30 dagen een nieuw kabinet te formeren. Conform de toezegging in het Commissiedebat van 16 december 2021 zal

de Kamer worden geïnformeerd bij het aantreden van een nieuwe Iraakse regering.

Situatie in de KAR

In de Koerdische Autonome Regio (KAR) blijft het op politiek vlak onrustig. De Koerdische partijen konden lange tijd geen overeenstemming bereiken over een presidentskandidaat voor de federale regering. Verder werden de regionale verkiezingen tot nader order uitgesteld en besloot het Koerdisch-Iraakse parlement om de parlementaire zitting met een jaar te verlengen. Ten slotte blijft de verdeling van olie-inkomsten het belangrijkste knelpunt in de relatie tussen Bagdad en Erbil.

Mensenrechten

De ruimte voor het maatschappelijk middenveld wordt beperkter in Irak, er is niet tot nauwelijks voortgang op de onderzoeken naar het geweld tijdens de oktoberprotesten in 2019 en op de *Press Freedom Index* van *Reporters without Borders* is Irak verder afgedaald van plek 163 naar 172 (van de 180). Nederland blijft samen met (EU-)partners aandringen op een eerlijke rechtsgang, persvrijheid en vrijheid van meningsuiting in Irak. Ook op het hoogste diplomatieke niveau spreekt Nederland regelmatig zijn zorgen uit over de mensenrechtensituatie en het gebrek aan *accountability* in Irak, inclusief in de KAR, bijvoorbeeld tijdens het bezoek van de Minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking in april van dit jaar.

Veiligheidsontwikkelingen

Irak

Zoals geschetst in de voortgangsrapportage van 18 mei jl. (Tweede Kamerstuk 27 925, nr. 911) beschikt ISIS niet meer over de slagkracht die de terreurorganisatie had. De groepering staat aanhoudend onder druk in Irak en Noordoost-Syrië. De veiligheidsdreiging vanuit ondergrondse ISIS-netwerken blijft echter aanwezig en in Irak worden maandelijks aanslagen gepleegd op Iraakse en Koerdisch-Iraakse veiligheidstroepen. Beide partijen geven aan dat de operationele samenwerking tussen deze veiligheidstroepen moet verbeteren om de ISIS-dreiging effectief en zelfstandig het hoofd te kunnen bieden.

Veiligheidsontwikkelingen in Irak blijven nauw verweven met politieke ontwikkelingen in de regio. Irak wil zich graag positioneren als bemiddelaar in regionale conflicten en faciliteerde reeds vijf onderhandelingsrondes tussen Saoedi-Arabië en Iran. De invloed van Iran op de Iraakse veiligheidssituatie is groot. Waar ISIS al enkele jaren geen gerichte aanslagen meer tegen de Coalitie pleegt, houden raket- en drone aanvallen op VS- en coalitiedoelen en op Koerdisch-Iraakse gasvelden aan. Deze aanvallen worden vaak toegeschreven aan sjiietische milities die banden zouden onderhouden met Iran. Iran zou via deze milities invloed uit willen oefenen in Irak. Ook voert Iran incidenteel zelf direct aanvallen uit op doelwitten in de KAR, zoals recent n.a.v. de regionale onrust na de dood van de Iraanse Mahsa Amini. Verder voert Turkije met *Operation Claw-Lock* regelmatig militaire grond- en luchtoperaties uit tegen de PKK op Iraaks en KAR-grondgebied. Een raketaanval op een toeristenresort in Noord-Irak in juli jl. deed de spanningen tussen Irak, de KRG en Turkije tijdelijk toenemen. De Iraakse regering houdt Turkije verantwoordelijk voor de aanslag; Turkije ontkent stellig.

Syrië

De veiligheidssituatie in Noordoost-Syrië blijft complex, gezien de vele statelijke en non-statelijke actoren die er actief zijn, met veelal verschillende en tegengestelde belangen. In het bijzonder in de zuidelijke en noordwestelijke regio's vinden vrijwel wekelijks raketbeschietingen, luchtaanvallen en lokale gevechten plaats. Aan Turkije verbonden milities raken geregeld slaags met de door Koerden gedomineerde *Syrian Democratic Forces* (SDF). Daarnaast voert Turkije geregeld gerichte luchtaanvallen uit op volgens Turkije PKK-gelieerde Koerdische strijders binnen de SDF. ISIS is hoofdzakelijk actief in het gebied ten zuiden van de provinciehoofdstad al-Hasaka (ca. 70 km ten zuiden van al-Qamishli). Infiltraties door ISIS, en rekrutering en geweld door ISIS-aanhangers in opvangkampen zoals al-Hawl, komen met regelmaat voor. De humanitaire situatie in de opvangkampen blijft erbarmelijk. Het Syrisch-Koerdische leiderschap tracht zowel de geweldsdreiging als de humanitaire druk te verlichten door verplaatsing van groepen (buitenlandse) vrouwen en kinderen naar minder zwaar belaste kampen.

Mandaat

De samenwerking met de Iraakse instituties verloopt constructief en de Iraakse autoriteiten ondersteunen geregeld het belang van voortzetting van de brede internationale samenwerking, waaronder op het gebied van veiligheid. Zoals gemeld in de meest recente voortgangsrapportage (Tweede Kamerstuk 27 925, nr. 911, d.d. 18 mei 2022) staat het draagvlak voor internationale troepenpresentie in Irak wel onder druk. Met name binnenlandse- en buitenlandse krachten, zoals pro-Iraanse partijen en milities, oefenen verschillende vormen van pressie uit om buitenlandse presentie te verminderen en de eigen invloed te vergroten.

De rechtsgrond voor optreden van Nederlandse militairen in Irak is het Iraakse verzoek aan de VN tot (militaire) steun van 25 juni 2014 en 20 september 2014. De stationering van de *force protection*-compagnie in het kader van OIR vindt plaats op uitnodiging van het gastland Irak.

Het mandaat van NMI wordt gevormd door het schriftelijke verzoek van de Iraakse regering aan de NAVO (d.d. 5 mei 2016 en 12 februari 2020) om steun bij het versterken van de Iraakse veiligheidssector.

Deelnemende landen

De internationale coalitie tegen ISIS onder leiding van de Verenigde Staten bestaat uit 85 landen en internationale organisaties die uiteenlopende (militaire en niet-militaire) bijdragen leveren aan de strijd. Van deze landen maken ongeveer 30 deel uit van de militaire coalitie.

Aan NMI nemen op dit moment bijna alle NAVO-bondgenoten, -genodigden Finland en Zweden en -partnerland Australië deel die in verschillende mate aan de missie bijdragen met civiele- en militaire capaciteiten.

Invloed

Zoals beschreven in eerdere artikel 100-brieven heeft Nederland op verschillende niveaus via diplomatieke, politieke en militaire kanalen contact met coalitiepartners. De meest betrokken landen van de coalitie, waaronder Nederland, komen regelmatig in kleiner verband bijeen om de strategie voor de verschillende sporen van de coalitie-inzet te bepalen. Dit gebeurt op ministerieel, militair en hoogambtelijk niveau. Nederlandse

liaison- en stafofficiëren in de strategische operationele hoofdkwartieren van de coalitie ondersteunen de planning en uitvoering van de operatie. Daarnaast behoudt Nederland in OIR een delegatie van maximaal 6 stafofficiëren die bijdragen aan de Nederlandse informatiepositie en invloed binnen de missie, waaronder een adviserende bijdrage aan het *Joint Operations Command Advisory Team North* (JOCAT-North) in Erbil, het *Joint Operational Command Advisory Team* (JOCAT) in Bagdad en het MoPa en medewerkers binnen de operationele staf.

Als lid van de NAVO oefent Nederland invloed uit op de vorm en uitvoering van NMI. Door middel van strategische detacheringen, zoals de positie van *Senior Civilian* (de hoogste civiele functionaris binnen NMI), en uitzendingen van civiele experts heeft Nederland een goede informatiepositie en relatief veel invloed binnen de missie.

Militaire aspecten

Mede conform de motie-Van den Nieuwenhuijzen (Tweede Kamerstuk 35 570 X, nr. 38) wordt de vaste commissies voor Defensie en Buitenlandse Zaken hierbij het aanbod gedaan om een technische briefing te ontvangen over deze bijdrage.

Ook is hieronder, conform de motie-Ephraïm en Eerdmans (Tweede Kamerstuk 27 925 nr. 798) en in lijn met het Toetsingskader 2014, een uitgebreide analyse en risico-inschatting opgenomen.

Nederlandse bijdrage aan de anti-ISIS-coalitie (OIR)

Haalbaarheid

Zoals beschreven in de Voortgangsrapportage van 18 mei jl. (Tweede Kamerstuk 27 925, nr. 911), blijft OIR gericht op het duurzaam verslaan van ISIS, het ondersteunen van de Iraakse regering op het gebied van stabilisatie en op het vergroten van de regionale stabiliteit. Wel heeft het kabinet geconstateerd dat er een verschuiving gaande is van stabilisatie naar capaciteitsopbouw.

Special Operations Forces (SOF)

Nederland blijft met maximaal 12 adviseurs (momenteel 5 adviseurs ontplooid) in Bagdad deelnemen aan de begeleiding van de Iraakse *Special Operation Forces* (SOF)-partnereenheid *Counter-Terrorism Service* (CTS). Zoals vermeld in de voortgangsrapportage van 18 mei jl. (Tweede Kamerstuk 2022D19957), zijn de taken verschoven van training naar advisering, coaching en mentoring. Als onderdeel van het *Special Operations Advisory Team – Institutional* (SOAT-I) levert het Nederlandse SOF-trainingsdetachement een bijdrage aan de afstemming, invulling en uitvoering van het opleidings- en trainingsprogramma van de Iraakse *Special Forces*, teneinde de capaciteit van de CTS te vergroten. De CTS heeft een voorname rol in operaties ter bestrijding van ISIS.

Target Support Cell (TSC)

Het oogmerk van de TSC-inzet was om ondersteuning te bieden aan de luchtcampagne door te voorzien in een onderdeel van het targeting-proces. De TSC kan op afstand berekenen welk wapen het meest geschikt is om een beoogd effect te bereiken. In praktijk is deze bijdrage niet meer relevant, gezien de structureel zeer geringe vraag naar producten. Deze taak wordt met het aflopen van het huidige mandaat stopgezet.

Militaire adviseurs JOCAT-North en JOCAT

Nederland behoudt een adviserende bijdrage aan JOCAT in Bagdad en JOCAT-North. De JOCAT's hebben als doel om zowel in Centraal-Irak als in de KAR bij te dragen aan de versterking van de veiligheidssector. Nederland blijft in JOCAT-North de zogeheten *teamlead* leveren. De adviseurs geven sturing aan de versterking van de Peshmerga op diverse militair-operationele aspecten, zoals planning en logistiek. Hiertoe levert Nederland een adviseur.

Stafofficiëren

Nederland blijft ook stafofficiëren aan OIR leveren. De uitzending van deze stafofficiëren is gericht op het versterken van de informatiepositie van Nederland en het verbeteren van de coördinatie tussen de diverse hoofdkwartieren. Zij vormen een essentieel onderdeel van het internationale karakter van de missie.

Force Protection Erbil International Airport

De inzet van de Nederlandse compagnie met ca. 100 tot 150 militairen ten behoeve van het bewaken en beveiligen (*force protection*) van *Erbil International Airport* wordt voortgezet tot en met mei 2023. Daarna zal deze taak worden overgedragen aan bondgenoten, zodat de noodzakelijke *redeployment* naar Nederland kan plaatsvinden ter voorbereiding op voorgenomen Nederlandse inzet in 2024 en 2025, waarover de Kamer voor het zomerreces van 2023 zal worden geïnformeerd.

Beveiliging OIR-adviseurs en -medewerkers in de KAR (Ground Movement Teams)

Zoals aangekondigd in de artikel 100-brief van 5 november 2021, wordt de Nederlandse *force protection*-compagnie sinds januari 2022 ook ingezet om (onder andere Nederlandse) OIR-adviseurs en -medewerkers te beveiligen die buiten de basis opereren. Dit gebeurt door de inzet van zogenaamde *Ground Movement Teams* (GMT's). Dit wordt voortgezet tot het moment van vertrek van de compagnie in mei 2023.

Bevelstructuur

Het operationele commando, waar de Nederlandse eenheid in de praktijk onder opereert, ligt bij de commandant van de Amerikaanse eenheid die de dagelijkse leiding heeft over *Erbil International Airport*. Naast de beveiliging van het vliegveld is deze commandant ook belast met het leveren van *force protection*-eenheden ten behoeve van OIR-adviseurs en medewerkers die buiten de basis opereren. Nederland is vertegenwoordigd in het hoofdkwartier met een liaisonofficier. Dit waarborgt een goede informatiepositie. De Commandant der Strijdkrachten behoudt te allen tijde het uiteindelijke commando over deze eenheid.

Medisch

Afgelopen jaar zijn er twee extra militairen ingezet ten behoeve van de medische ondersteuning van de Nederlandse GMT's. Op alle (trainings)locaties wordt verder voorzien in afdoende medische verzorging door eigen, multinationale en *host nation*-voorzieningen. Tijdige zorg en een sluitende medische afvoerketen zijn uitgangspunten in de planning van alle operaties.

Alle Nederlandse militairen dienen zich te houden aan het geldende COVID-19-protocol. Dit protocol is door de Defensie Gezondheidsorganisatie opgesteld. Ook kunnen de Nederlandse militairen op de basis getest worden.

(Na)zorg

Op alle uitgezonden Nederlandse militairen zijn de geldende regelingen van toepassing. Indien noodzakelijk of gewenst, kunnen leden van een sociaal medisch team in het operatiegebied toezien op het welzijn van de militairen.

Risico's

De risico's voor de Nederlandse *force protection*-compagnie in Irak staan uitgebreid omschreven in de aanvullende artikel 100 brief van 20 november 2020 (Tweede Kamerstuk 27 925, nr. 755). Risico's komen onder meer voort uit ISIS-acties met indirect vuur, *Improvised Explosive Devices* (IED's), zelfmoordaanslagen en onbemande vliegende systemen. De dreiging van ISIS voor de Nederlandse militairen die actief zijn in de KAR wordt als laag ingeschat.

Naast ISIS bestaat jegens de anti-ISIS-coalitie in de Koerdische regio een dreiging van Iraakse milities die banden zouden onderhouden met Iran. Deze milities tonen herhaaldelijk aan te beschikken over de middelen om doelen binnen de Koerdische regio te treffen. Daarbij gaat er in toenemende mate een dreiging uit van onbemande vliegende systemen. Op *Erbil International Airport* zijn passende maatregelen genomen om dit risico zo veel als mogelijk te mitigeren. Ook ten aanzien van de Nederlandse GMT's worden hiertoe passende maatregelen genomen, waarbij het van belang is om te vermelden dat tot nu toe geen voorbeelden bekend zijn van aanvallen op zogenaamde dynamische doelen zoals konvooien. Er kan nog altijd niet worden uitgesloten dat gedurende de inzetperiode (opnieuw) sprake zal zijn van verhoogde spanningen en/of escalatie tussen Iran en de Verenigde Staten. Dit kan binnen een kort tijdsbestek leiden tot een verhoogde activiteit van deze milities, dan wel van Iran zelf, jegens Amerikaanse doelen in Irak, inclusief in de Koerdische regio.

De Nederlandse militairen zijn opgeleid om risico's ten aanzien van hinderlagen en/of berm bommen (IED's) te mitigeren. Het risico hierop wordt overigens als laag ingeschat. Indien het dreigingsbeeld het niet toelaat, verlaten de OIR-medewerkers en adviseurs, en hun GMT's, de basis niet. Mocht tijdens een beweging toch onverwachts sprake zijn van een (plotselinge) verhoogde dreiging die zou vragen om het gebruik van zwaardere wapens of aanvullende ondersteuning, dan kan worden teruggevallen op de reguliere *Quick Reaction Forces* van OIR in het gebied. Hierbij moet gedacht worden aan *stand-by* OIR-helikopter- en *force protection*-capaciteit om in het geval van nood een GMT te kunnen ontzetten en beschermen.

De arbeidsomstandigheden waarin de Nederlandse militairen in Irak werken wijken af van de standaarden in Nederland. Militairen worden aan andere gezondheidsrisico's blootgesteld, zoals risico's ten gevolge van klimatologische en milieuomstandigheden. Het kabinet streeft er te allen tijde naar om deze risico's redelijkerwijs te beperken. Voor de inzet in Irak zijn specifieke maatregelen genomen zoals bijvoorbeeld het plaatsen van luchtreinigingsapparatuur in woon- en werkverblijven, het creëren van schaduwplekken en het uitvaardigen van aanvullende instructies aan militairen over hoe met deze risico's om te gaan.

De risico's, onzekerheden en mogelijke beperkingen als gevolg van COVID-19 zoals die gelden voor de gehele Nederlandse bijdrage aan de anti-ISIS-coalitie en brede veiligheidsinzet in Irak (zoals beschreven in de voortgangsrapportage van 19 mei jl., Tweede Kamerstuk 27 925, nr. 785) zijn ook van toepassing op de bijdrage met *force protection* in Erbil.

Duur van de deelname

Het kabinet gaat voor deze verlenging uit van een periode tot en met december 2023. Na mei 2023 zal de *force protection*-bijdrage aan OIR geen deel meer uitmaken van de Nederlandse inzet. De overige deelname zoals hierboven beschreven loopt tot en met december 2023.

Nederlandse bijdrage aan de NAVO-missie in Irak

NMI werkt in aanvulling op OIR aan institutionele versterking van primair het Iraakse Ministerie van Defensie en daaraan gerelateerde opleidingsinstituten. Het doel van NMI is in grote lijnen tweeledig: (1) ervoor zorgen dat Irak voor wat betreft capaciteiten weerstand kan bieden aan (een terugkeer van) ISIS en andere bedreigingen van de stabiliteit, en (2) Irak er institutioneel op toe te rusten om de veiligheidssector succesvol aan te kunnen sturen en toekomstbestendig in te richten.

Nederland blijft ook in 2023 bijdragen aan de doelstellingen van NMI met maximaal 20 Nederlandse militaire en civiele adviseurs. Momenteel wordt met 13 adviseurs invulling gegeven aan het mandaat; 7 civiele functies en 6 militaire functies.

Nederlandse bijdrage aan de Europese Adviesmissie (EUAM) in Irak

Waar de bijdragen aan de NAVO-missie en aan hervormingen in de KAR zich richten op de militaire aspecten van de Iraakse veiligheidssector, focust EUAM zich op de civiele aspecten van de veiligheidssector. EUAM richt zich op onderwerpen als contra-terrorisme, mensenrechten, georganiseerde misdaad en veiligheidswetgeving.

In 2023 vervult een Nederlandse civiele expert binnen de missie de functie van *Deputy Head of Mission*, in lijn met de ambitie om Nederland beter op het strategische niveau binnen EU-missies te vertegenwoordigen. Daarmee komt de personele bijdrage aan EUAM vanuit de civiele missiepool op drie personen. Het Ministerie van Justitie en Veiligheid heeft eveneens de ambitie om functies binnen EUAM te blijven vervullen met politiefunctionarissen. Zodoende wordt het huidige mandaat opgehoogd van drie naar maximaal vijf personen.

Nederlandse bijdrage aan hervormingen veiligheidssector KAR

Nederland blijft in 2023 bijdragen aan de zogeheten *Peshmerga Reform* bij het MoPA met een militaire adviseur, die in Erbil samenwerkt met militaire adviseurs uit Duitsland, het VK en de VS, en tevens aansluiting vindt bij het Nederlandse Consulaat-Generaal.

Gevolgen voor gereedheid en geoefendheid

De *force protection*-compagnie voor de beveiliging van *Erbil International Airport* en van de GMT's blijft uit een organieke eenheid geformeerd worden. Het inzetten van organieke eenheden heeft een relatief beperkt (negatief) effect op de gereedstelling vergeleken met de inzet van samengestelde eenheden. Hoewel de gewijzigde taak van de GMT's beter aansluit bij de organieke taakuitvoering van de eenheid, maakt deze

eenheid gebruik van civiele voertuigen, waardoor een extra opleidingsinspanning vereist is. De inzet van de *force protection*-compagnie vraagt geen aanvullende inzet van schaarse ondersteuningscapaciteiten, omdat deze reeds in de missie aanwezig zijn of door internationale partners worden geleverd. Daardoor legt deze inzet geen beperkingen op aan bestaande en reeds toegezegde *stand-by*-verplichtingen voor 2023.

Een uitzending naar missiegebieden, en het perspectief daarop, is van groot belang voor de mannen en vrouwen van onze krijgsmacht. Op missie gaan betekent voor onze militairen dat ze een deel van hun taken daadwerkelijk in de praktijk kunnen uitvoeren.

Samenhang

De in deze brief beschreven bijdrage past binnen de bredere geïntegreerde Nederlandse inzet in Irak en bijdrage aan de anti-ISIS-coalitie. Deze is gericht op bevordering van de internationale rechtsorde, stabilisatie en het aanpakken en bestrijden van de grondoorzaken van conflict en instabiliteit, en daarmee ook de grondoorzaken voor irreguliere migratie en terrorisme.

Nederlandse bijdrage aan civiele sporen van de anti-ISIS-coalitie

De Ministers van Buitenlandse Zaken bespraken tijdens de ministeriële vergadering van de coalitie op 11 mei jl. in Marrakesh de dreiging en ontwikkelingen van ISIS in Syrië en Irak, sub-Sahara Afrika en in Afghanistan. Zij herbevestigden de inzet van de Coalitie in de strijd tegen terrorisme met noodzaak van bijzondere aandacht voor de aanpak van grondoorzaken van terrorisme middels stabiliteitsinzet en preventie. Om de dreiging van potentieel terugkerende strijders en hun families tegen te gaan, richt de *Foreign Terrorist Fighters* (FTF)-werkgroep van de anti-ISIS-coalitie, waarvan Nederland *co-lead* is, zich onder andere op rehabilitatie en re-integratie van terugkerende FTF's, en manieren waarop terroristische reisbewegingen kunnen worden tegengegaan. Beide onderwerpen zijn tijdens de FTF-werkgroepen op 17 maart en 24 mei jl. besproken met onder meer vertegenwoordigers van de *International Criminal Police Organization* (INTERPOL), de *United Nations Office of Counter-Terrorism* (UNOCT) en de NAVO. Nederland benut de FTF-werkgroep tevens om het belang van berechting van ISIS-strijders, coördinatie en samenwerking van de civiele sporen van de coalitie met andere internationale fora, zoals de VN en het *Global Counterterrorism Forum*, te onderstrepen. Op 24 mei jl. heeft de FTF-werkgroep gesproken over de situatie in Irak ten aanzien van de berechting van Iraakse ISIS-strijders, de ontwikkelingen in Syrië en Irak, en over de inzet van de coalitie in sub-Sahara Afrika gezien de toenemende ISIS-dreiging aldaar.

Ontwikkelingssamenwerking en stabiliteitsinzet

De situatie in Irak verandert, en daarmee ook de benodigde stabiliteitsinzet vanuit Nederland. Waar de inzet van de internationale gemeenschap, en tevens Nederland, de afgelopen jaren met name gericht was op het verslaan van ISIS, acute stabilisatie, en wederopbouw, zagen we in het afgelopen jaar een duidelijke verschuiving van stabilisatie naar preventie van hernieuwde (gewapende) escalatie.

In lijn met de BHOS-nota «Doen waar Nederland goed in is» zal de Nederlandse inzet in Irak in 2023 gericht zijn op de versterking van veiligheid en rechtsorde, migratiesamenwerking, opvang in de regio en de ontwikkeling van de private sector. Binnen deze thema's is een verzakelijking van de relatie met de Iraakse overheid op zijn plaats. Door te

focussen op minder ontwikkelingsdoelen dan voorheen, kan Nederland steviger inzetten op de beleidsdialoog en kan een grotere rol van de Iraakse overheid als voorwaarde aan de internationale betrokkenheid verbonden worden.

In dat kader richt Nederland zich op de grootste aanjagers van instabiliteit, met de nadruk op conflictpreventie, duurzame oplossingen voor de nog overgebleven groep Iraakse ontheemden en hervormingen bij de Iraakse overheid. Aandacht voor de meest kwetsbaren blijft het uitgangspunt binnen de Nederlandse inzet.

Ter bevordering van de veiligheid van Iraakse burgers blijft Nederland zich onverminderd inzetten voor versterking van de *Iraqi Local Police Service* (ILPS) en gemeenschapsinitiatieven ten behoeve van de plaatselijke veiligheid: deze *softe* componenten van *Security Sector Reform* (SSR) zijn gericht op herstel van vertrouwen tussen burger en veiligheidssector door mensenrechten centraal te stellen. Het komende jaar zal het kabinet de synergie tussen de *softe* (lokaal en gemeenschapsniveau) en *harde* (militaire inzet) SSR-componenten versterken.

Sociale cohesie is essentieel voor de re-integratie en rehabilitatie van ontheemden. Met onder andere *International Organisation for Migration* (IOM) en *Norwegian People's Aid* zet Nederland in op re-integratie van intern ontheemden, waaronder de gemarginaliseerde Jezidi-gemeenschap, bij lokale gemeenschappen, middels traumaverwerking, psychosociale steun en *livelihood*-training.

Daarnaast draagt Nederland via humanitaire ontminningsprogramma's van partnerorganisaties als *Humanity & Inclusion* en *Mine Action Group International* bij aan de veilige terugkeer van intern ontheemden in Irak. Naast het verwijderen van mijnen en niet ontplofte munitie zoals *Improvised Explosive Devices* bieden deze programma's ook slachtofferhulp en risicovoorlichting.

Op het terrein van traumaverwerking en de strijd tegen straffeloosheid ondersteunt Nederland onder andere de opbouw van Iraakse onderzoeks- en analysecapaciteit om bewijslast tegen ISIS te verzamelen, door het VN-onderzoeksteam voor ISIS-misdaden in Irak (UNITAD) en diverse organisaties als *Impunity Watch* te steunen.

Private sector

Daarnaast zet Nederland zich in voor de ontwikkeling van de private sector in Irak om zo bij te dragen aan werkgelegenheid en economisch perspectief. Zo zijn onder andere zogenaamde *Orange Corners* opgezet in Bagdad en in Erbil. Via dit programma worden jonge Iraakse ondernemers ondersteund om hun eigen bedrijf te beginnen en te ontwikkelen. Ook werkt Nederland aan samenwerking op het gebied van landbouw en water. Via het *Sustainable Development Goals Partnership* (SDG-P) instrument wordt bijvoorbeeld subsidie geboden aan Nederlands-Iraakse publiek-private partnerschappen op het gebied van private sector ontwikkeling en voedselzekerheid.

Opvang in de regio

Nederland zet zich in de buurlanden van Syrië, zoals Libanon, Irak en Jordanië, in voor het bieden van ontwikkelingsperspectief aan langdurig ontheemden en kwetsbare gastgemeenschappen, evenals aan intern ontheemden in Irak. Dit gebeurt met een focus op bescherming en rechtspositie, toegang tot onderwijs en vakopleiding en het vergroten van

de kans op werk en inkomen; waarbij in de komende jaren ook de toegang tot onderdak en sanitaire voorzieningen verder wordt ondersteund. Het versterken van de positie van jongeren, vrouwen en meisjes is integraal onderdeel van de deze inzet. Nederland doet dit met name via «Prospects», een grootschalig, meerjarig partnerschap met de UNHCR, *het United Nations Children's Fund* (UNICEF), de *International Labour Organization* (ILO), de Wereldbank (WB) en de *International Finance Corporation* (IFC). In Irak is hier 40 miljoen euro voor uitgetrokken voor de periode 2019 tot 2023. Daarnaast heeft het kabinet over diezelfde periode met ongeveer 3 miljoen euro per jaar aan deze doelstelling bijgedragen via verschillende meerjarige projecten van internationale en lokale organisaties.

Monitoring en evaluatie

Onder verwijzing naar de Kamerbrief over evaluatie van missies van 18 mei jl. (Tweede Kamerstuk 27 925, nr. 911) zal over de voortgang van de bijdrages waarop deze brief ziet in de eerstvolgende voortgangsrapportage over de Nederlandse bijdrage aan de anti-ISIS-coalitie en de brede veiligheidsinzet in Irak worden gerapporteerd, in principe op de derde woensdag van mei 2023.

Voor alle missies blijft gelden dat de Kamer, buiten de jaarlijkse voortgangsrapportages om, tussentijds op de hoogte wordt gesteld van eventuele relevante ontwikkelingen of besluiten van het kabinet die van invloed zijn op de Nederlandse bijdrage.

Het mandaat voor de Nederlandse bijdrage aan de strijd tegen ISIS en de bredere veiligheidsinzet in Irak wordt met deze brief verlengd tot en met 31 december 2023. Als deze inzet wordt beëindigd, volgt een onafhankelijk uitgevoerde eindevaluatie, conform moties Bosman (d.d. 11 februari 2020, Tweede Kamerstuk 27 925, nr. 697) en Kerstens/Van Ojik (d.d. 11 februari 2020, Tweede Kamerstuk 27 925, nr. 699).

Financiën

De additionele uitgaven voor de Nederlandse inzet in Irak zijn geraamd op 19,5 miljoen euro. De additionele uitgaven voor de totale militaire bijdrage worden gefinancierd uit het Budget Internationale Veiligheid (BIV) voor crisisbeheersingsoperaties.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
W.B. Hoekstra

De Minister van Defensie,
K.H. Ollongren

De Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,
E.N.A.J. Schreinemacher